

**Crna Gora: Projekat
rekonstrukcije magistralnih
puteva, M-2 dionica Tivat-Jaz**

**Okvirni plan upravljanja životnom
sredinom i društvenim pitanjima
tokom izgradnje
(F-CESMP)**

Pripremljeno za:
Evropsku banku za obnovu i razvoj
(EBRD)

Jul 2020.

Sadržaj

1	Uvod	3
1.1	Opseg i svrha dokumenta	3
1.2	Primjenjivost okvira ESMP tokom izgradnje	3
1.3	Obaveze u oblasti životne sredine i društva	3
1.4	Upravljanje dokumentom	3
2	Standardi u oblasti životne sredine, društva, zdravlja i bezbjednosti	4
2.1	Pregled	4
2.2	Nacionalno zakonodavstvo	4
2.3	Međunarodni standardi	4
3	Planovi upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima	5
3.1	Specifični planovi upravljanja	5
3.2	Veza sa internim sistemima UZS	5
4	Uloge, odgovornosti i nadležnosti	6
5	Aktivnosti ublažavanja, upravljanja, monitoringa i verifikacije	7
5.1	Aktivnosti ublažavanja i upravljanja	7
5.2	Aktivnosti monitoringa životne sredine i društvenih pitanja	7
5.3	Monitoring, verifikacija i postupak revizije	7
5.4	Ključni indikatori učinka (KPI)	8
5.5	Interna revizija Izvođača radova	8
6	Detaljni plan upravljanja i monitoringa životnom sredinom i društvenim pitanjima (ESMMP) ...	9
6.1	Uvod	9
6.2	Obim ESMMP	9
6.3	Uloge i odgovornosti	9
6.4	Upravljanje Izvođača radova	10
6.5	Planovi u okviru ESMMP	12
7	Tabele projektnih obaveza	13

Spisak skraćenica

Skraćenica	Objašnjenje
C-AQMP	Plan upravljanja kvalitetom vazduha
C-BMP	Plan upravljanja biodiverzitetom u toku izgradnje
C-ESMP	Plan za upravljanje životnom sredinom i društvenim pitanjima tokom izgradnje
CETI	Centar za ekotoksikološka Ispitivanja
CLO	Službenik za odnose sa lokalnim stanovništvom
C-NVMP	Plan upravljanja bukom i vibracijama u toku izvođenja radova
C-TMP	Plan upravljanja saobraćajem u toku izgradnje
C-WRMP	Plan upravljanja vodnim resursima u toku izgradnje
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ECoW	Ekološki nadzornik
EHS	Životna sredina, zdravlje i zaštita na radu
EPRP	Plan pripravnosti i odgovora na hitne slučajeve
ESIA	Procjena uticaja na životnu sredinu i društvena pitanja
ESMMP	Plan upravljanja i monitoringa životnom sredinom i društvenim pitanjima
EU	Evropska Unija
F-BMP	Okvirni plan upravljanja biodiverzitetom
FW ESMP	C- Okvirni plan za upravljanje životnom sredinom i društvenim pitanjima tokom izgradnje
GIP	Dobra međunarodna praksa
HR	Ljudski resursi
HSE-MS	Sistem upravljanja zdravljem, bezbjednošću i zaštitom životne sredine
HSSE	Životna sredina, društvo, zdravlje i bezbjednost
KPI	Ključni indikatori učinka
LARF	Okvir za otkup zemljišta i preseljenje
LARP	Plan za otkup zemljišta i preseljenje
LWCMP	Plan upravljanja radom i radnim uslovima
NEPA	Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
PBF	Prioritetne karakteristike biodiverziteta
PCR	Registar projektnih obaveza
PM	Projekt menadžer
PUIG	Plan uključivanja interesnih grupa
SEP	Plan uključivanja zainteresovanih strana
UR	Uslovi za realizaciju
UZS	Uprava za saobraćaj Crne Gore

1 Uvod

1.1 Opseg i svrha dokumenta

Ovaj dokument predstavlja **Okvirni plan upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima tokom izgradnje** (Okvir C-ESMP ili FW C-ESMP) za potrebe projekta obnove magistralnih puteva u Crnoj Gori - Rekonstrukcija i modernizacija dionice puta Tivat – Jaz (u daljem tekstu: „Projekat“). Ovaj dokument pruža sveobuhvatan okvir sa ciljem izbjegavanja, minimiziranja i upravljanja potencijalnim ekološkim i društvenim rizicima i uticajima tokom faze izvođenja Projekta i ima za cilj da pomogne da se osigura da Projekat bude realizovan u skladu sa svim relevantnim projektnim standardima i zahtjevima. Kao takav, on opisuje generički pristup (i procese kontrole) koji će se primjenjivati od strane:

- **Uprave za saobraćaj Crne Gore (UZS)** tokom ispunjavanja obaveza koje su u nadležnosti UZS, kao što je definisano u Registru projektnih obaveza ((PCR), Pogledati Poglavlje 7 ovog dokumenta); i tokom supervizije i monitoringa ekoloških i društvenih performansi Izvođača radova;
- **Izvođača građevinskih radova** i podizvođača tokom ispunjavanja obaveza koje su njihova odgovornost, a koje su takođe definisane u PCR.

Ovaj Okvirni C-ESMP takođe pruža opšte smjernice Izvođačima građevinskih radova za razvoj i sprovođenje njihovog Plana upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima, koji će detaljno opisati način na koji će Izvođači građevinskih radova (kao i podizvođači) na terenu implementirati mjere upravljanja, mjere za ublažavanje neželjenih posljedica i aktivnosti monitoringa usmjerene na osiguravanje efektivnog izvršenja obaveza koje su njihova odgovornost, na način kako je navedeno u PCR.

1.2 Primjenjivost okvira ESMP tokom izgradnje

Ovaj dokument i aktivnosti primjenjuju se na sve zaposlene iz UZS u Projektu, kao i na sve Izvođače građevinskih radova i podizvođače koji su uključeni u fazu izgradnje Projekta. UZS je nadležna i odgovorna za sprovođenje ovog Okvirnog ESMP, a takođe je nadležna za da osigura da Izvođači građevinskih radova to primjenjuju. Od Izvođača građevinskih radova se očekuje da će prilagoditi FW C-ESMP u skladu sa projektnim zahtjevima uzimajući u obzir dodatne informacije dobijene tokom Projekta.

1.3 Obaveze u oblasti životne sredine i društva

Projekat je predmet različitih ekoloških i društvenih obaveza (u skladu sa PCR) kojima upravlja UZS. One će se na kraju realizovati kroz sprovođenje Sistema upravljanja zdravljem, bezbjednošću i zaštitom životne sredine (HSE-MS) Uprave za saobraćaj (koji treba da bude izrađen).

1.4 Upravljanje dokumentom

Ovaj Okvirni C-ESMP će biti pregledan i ažuriran najmanje jednom godišnje tokom faze izgradnje ili kada zbog značajnih promjena to bude neophodno. Isto važi i za druge planove, kao i za planove Izvođača radova. Kada bude dovršen, ovim i drugim dokumentima u vlasništvu UZS će se upravljati u skladu sa zahtjevima Internog Sistema UZS (uključujući Procedure upravljanja promjenama).

2 Standardi u oblasti životne sredine, društva, zdravlja i bezbjednosti

2.1 Pregled

Projekat je predmet niza politika, zakonskih i regulatornih zahtjeva i drugih primjenjivih tehničkih, ekoloških i društvenih standarda i zahtjeva, kao što je navedeno u nastavku. Ovaj Okvirni C-ESMP ima za cilj da osigura da su ti standardi i zahtjevi ispunjeni. Ako su standardi nedosljedni ili kontradiktorni, Projekat će usvojiti one najstrože (osim ako nije drugačije opravdano).

2.2 Nacionalno zakonodavstvo

UZS i Izvođači građevinskih radova (kao i podizvođači) su obavezni da se pridržavaju svih relevantnih nacionalnih regulatornih zahtjeva. Od svih strana se zahtijeva da uspostave proces za identifikaciju i provjeru primjenjivosti novih zakonskih zahtjeva na Projektu.

Ekološka saglasnost za Projekat izdala je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore (NEPA). Izvođač radova mora osigurati da se obrade i slijede svi relevantni ekološki i društveni zahtjevi u okviru ekološke saglasnosti, kao i svi zahtjevi koji proizlaze iz revizije/dopune saglasnosti.

Izvođač građevinskih radova takođe mora osigurati usaglašenost u skladu sa ostalim različitim dozvolama u oblasti izgradnje koje izdaju nacionalni (i lokalni) nadležni organi. Takođe će se primjenjivati svi zahtjevi koji proističu iz revizije/dopune tih dozvola.

2.3 Međunarodni standardi

Međunarodni standardi koji se primjenjuju u okviru Projekta obuhvataju:

- Uslove za realizaciju (UR) Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), 2012;
- Relevantne smjernice međunarodne industrijske prakse;
- Relevantne međunarodne konvencije koje je Crna Gora ratifikovala;
- Relevantne međuvladine sporazume koje je Crna Gora ratifikovala;
- Bilo koje dodatne standarde koji su specifični i usvojeni za potrebe Projekta.

Obaveze koje je kompanija preuzela kao dio procesa procjene uticaja na životnu sredinu i društvo i procesa uključivanja zainteresovanih strana takođe se smatraju relevantnim standardima. Ovo podrazumijeva i one navedene u PCR (Poglavlje 7).

3 Planovi upravljanja životnom sredinom i društvenim pitanjima

3.1 Specifični planovi upravljanja

Ovaj Okvirni C-ESMP predstavlja sveobuhvatan dokument pod kojim se nalaze planovi koji se odnose na pojedinačne aspekte Projekta (vidjeti Registar projektnih obaveza). Oni će se dalje usavršavati kada Izvođač radova bude izabran i kada dodatne informacije o metodama izgradnje i početnom stanju Projekta budu dostupne.

Planovi (koji će biti pripremljeni od strane Izvođača radova, a kontrolisani od strane UZS) će definisati aktivnosti koje se odnose na upravljanje, mjere za ublažavanje neželjenih posljedica i aktivnosti monitoringa koje će izvršiti Izvođač radova i njegovi podizvođači, i detaljno objasniti kako će se takve aktivnosti sprovoditi na terenu (tj. tačno šta će se uraditi i na koji način, kada, gdje, ko će ih sprovesti i sa kojim resursima). Kao takav, svaki od ovih planova će za potrebe faze izgradnje identifikovati sljedeće aspekte:

- Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica i aktivnosti upravljanja potencijalnim rizicima i uticajima;
- Ključne zahtjeve koji se odnose na životnu sredinu i društvena pitanja;
- Uloge i odgovornosti za mjere upravljanja i monitoringa;
- Ključne zahtjeve koji se odnose na kompetencije i obuke;
- Ključne indikatore učinka (KPI) za procjenu učinka ESMP;
- Dodatne postupke verifikacije kako bi se osigurala ispunjenost ciljeva Plana.

Pored gorenavedenog, u okviru Projekta su takođe definisani zasebno:

- **Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP)** koji definiše pristup koji treba preduzeti za identifikaciju i interakciju sa stranama koje su pod uticajem projekta. SEP će takođe uključiti i **žalbeni mehanizam** kako bi se omogućilo iznošenje i razmatranje prigovora i žalbi u vezi sa Projektom.
- **Okvir za otkup zemljišta i preseljenje (LARF)** koji opisuje pristup kada je u pitanju otkup zemljišta i preseljenje za potrebe Projekta.

3.2 Veza sa internim sistemima UZS

Ovaj Okvirni C-ESMP i povezani elementi planova upravljanja Izvođača radova i projektnih obaveza, predstavljaju sastavni dio Sistema upravljanja zdravljem, bezbjednošću i zaštitom životne sredine (HSE-MS) - (kada bude izrađen).

4 Uloge, odgovornosti i nadležnosti

Obavljanje projektnih obaveza datih u PCR predstavlja odgovornost UZS i njenih Izvođača i podizvođača građevinskih radova kako je prethodno navedeno. To se pogotovo odnosi na sledeće:

Upravljačke uloge i odgovornosti **UZS** u oblasti zdravlja, bezbjednosti, društva i životne sredine (HSSE) u fazi izgradnje;

Izvođač građevinskih radova je odgovoran za uspostavljanje procesa koji će osigurati sticanje neophodnih obuka i vještina za HSSE kadar kako bi mogli da obavljaju svoje poslove.

Kao dio ovog, Izvođač građevinskih radova će izraditi Plan obuke kojim će se identifikovati svi zahtjevi za sticanje vještina i podizanje svijesti koji se smatraju neophodnim za implementaciju Projekta u skladu sa FW C-ESMP i projektnim obavezama i standardima. Ovaj Plan odobrava UZS.

Dotadne informacije o ulogama i odgovornostima date su u Poglavlju 6.

5 Aktivnosti ublažavanja, upravljanja, monitoringa i verifikacije

5.1 Aktivnosti ublažavanja i upravljanja

Opšte aktivnosti upravljanja i kontrole, kao i mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje se zahtjevaju od zaposlenih u UZS i Izvođača radova (i podizvođača), opisane su u PCR (Poglavlje 7).

5.2 Aktivnosti monitoringa životne sredine i društvenih pitanja

Aktivnosti monitoringa namijenjene su kako bi se ispunilo sljedeće:

- Procjena UZS o neophodnom monitoringu potrebnom za adekvatno razumijevanje i upravljanje potencijalnim uticajima Projekta tokom svih građevinskih aktivnosti, na svim lokacijama;
- Specifični zahtjevi od strane nadležnih institucija.

Odredbe o monitoringu za fazu izgradnje treba da se razviju kroz proces opisan u **Tabeli 1** koja slijedi u nastavku.

Tabela 1: Pristupi monitoringu

Cilj	Pristup
Faza 1: Upravljanje rizikom	Odrediti i primijeniti zahtjeve monitoringa za značajne građevinske aktivnosti koji su srazmjerni: <ul style="list-style-type: none"> • Obimu i prirodi aktivnosti; • Procijenjenom potencijalnom stepenu uticaja (i pratećoj neizvjesnosti), i • Osjetljivosti lokalnog okruženja unutar područja uticaja.
Faza 2: Regulatorna usklađenost	Definisati regulatorne programe monitoringa koji su u potpunosti u skladu sa principima definisanim u Fazi 1.

5.3 Monitoring, verifikacija i postupak revizije

Zahtjevi za verifikaciju monitoringa i zahtjevi za reviziju (revizija i inspekcije) podijeljeni su na 3 nivoa, kao što je prikazano u **Tabeli 2**.

Tabela 2: Sistem upravljanja revizijom

Nivo	Cilj	Odgovorno tijelo	Opis
Nivo 1	Revizija sistema UZS	UZS	Ove revizije imaju za cilj procjenu elemenata sistema upravljanja HSE UZS i procjenu njihove kontinuirane prikladnosti tokom životnog ciklusa Projekta.
Nivo 2	UZS ESMP revizija	UZS	Ove revizije preduzima tim UZS kako bi potvrdio usaglašenost specifičnih planova upravljanja sa izvođačima i njegovim podizvođačima koje je potrebno revidovati na sistematičan način, prije nego na način koji je specifičan za određenu lokaciju.
Nivo 3	Interne revizije Izvođača radova	Izvođač radova	Ove revizije treba da preduzimaju Izvođači radova kako bi potvrdili svoju usklađenost i usklađenost podizvođača sa sopstvenim C-ESMP i HSE-MS. Izvođači radova će osigurati da se revizorski izvještaji dostavljaju UZS.

5.4 Ključni indikatori učinka (KPI)

Ključni indikatori učinka (KPI) predstavljaju kvantitativna ili kvalitativna mjerenja koja se koriste za mjerenje učinka tokom vremena. Oni se mogu koristiti za procjenu efektivnosti kontrolnih mjera i za poboljšanje učinka tokom rada u ustaljenom režimu. Potrebno je definisati relevantne ključne indikatore učinka za sve segmente posebnih faza izgradnje definisanih u Planovima upravljanja, pri čemu indikatore treba definisati na osnovu informacija koje su predstavljene u Poglavlju 7. Projekat će biti u skladu sa HSSE standardima kako je navedeno u Poglavlju 2, i povezanim graničnim vrijednostima. Ako bilo koja od vrijednosti KPI prevazilazi nivoe navedene u standardima mjera ublažavanja, onda će potreba za poboljšanjem mjera za ublažavanje neželjenih posljedica biti razmotrena i sprovedena prema potrebi.

5.5 Interna revizija Izvođača radova

Izvođač radova će morati da prati svoje učinke u odnosu na projektne obaveze i standarde. U zavisnosti od prirode obima projektnih aktivnosti, sledeće aktivnosti trebaju biti obuhvaćene:

- Metod mjerenja učinka u odnosu na svrhu i ciljeve (uključujući KPI);
- Rutinski izvještaji (npr. nedjeljni, mjesečni);
- Dogovori o inspekciji i reviziji HSE (od strane Izvođača radova);
- Izvještavanje o nezgodama (one koje su se desile i one koje su izbjegnute);
- Završni HSE Izvještaj na kraju ugovora.

6 Detaljni plan upravljanja i monitoringa životnom sredinom i društvenim pitanjima (ESMMP)

6.1 Uvod

Kao što je već navedeno, UZS (i Izvođači radova za oblast izgradnje) će izraditi Detaljan plan upravljanja i monitoringa životnom sredinom i društvenim pitanjima (ESMMP ili ESMP-ove) za sve tri faze Projekata, tj. izgradnju, eksploataciju i zatvaranje (u datom roku). Posljednje nije predmet u daljem tekstu. Oni će prikazati način na koji Projekat namjerava da ispuni zahtjeve predstavljene u EBRD Uslovima za realizaciju (uključujući UR 1) i uzeće u obzir zahtijevane mjere upravljanja, ublažavanja i monitoringa koje su utvrđene u ESIA projektu, kao i ostale projektne standarde i obaveze. Za vrijeme izgradnje, izvođači će biti odgovorni za pripremu i sprovođenje planova, a UZS će na kraju biti odgovorna za nadzor i nadgledanje planova, gdje će zahtijevati od izvođača da sprovedu korektivne radnje ukoliko je to potrebno.

6.2 Obim ESMMP

ESMMP će biti razvijeni posebno za potrebe Projekta i obuhvataće sve aktivnosti koje se sprovode od strane ili u ime UZS na gradilištu, uključujući i one od strane Izvođača radova. ESMMP će biti 'živi' dokumenti, te će se stoga biti predmet povremenog pregleda i ažuriranja kako bi se stalno poboljšavalo upravljanje ekološkim i društvenim (uključujući zdravlje i bezbjednost) uticajima. To će se odnositi na promjene se odnose na faze Projekta i njegove ekološke i društvene učinke ili ažuriranje koje će se odnositi na promjene u poslovanju, okolini, zakonodavstvu, zainteresovanim stranama i zaposlenima.

6.3 Uloge i odgovornosti

Efikasno sprovođenje ESMMP zavisi od utvrđenih i jasnih uloga, odgovornosti i izvještavanja. U nastavku je definisana organizaciona struktura za upravljanje životnom sredinom i društvom na Projektu. Struktura će biti provjeravana tokom cijele faze izgradnje i faze eksploatacije gdje je to moguće, dok će se redovno pregledati kako bi se po potrebi prilagođavala.

6.3.1 Projekt menadžer

Projekt menadžer (PM), koji će djelovati u ime UZS je glavni predstavnik na gradilištu, i kao takav, predstavlja ključni autoritet po svim pitanjima, uključujući upravljanje pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i društvena pitanja. Projekt menadžer će biti imenovan od strane UZS koji će proaktivno saradivati sa Izvođačem radova sa ciljem minimiziranja rizika po životnu sredinu i društvo. Projekt menadžer je odgovoran za obezbjeđivanje ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za osiguravanje usklađenosti Projekta sa ESMMP. Projekt menadžer mora biti potpuno upoznat sa uslovima na osnovu kojih je izdata ekološka saglasnost, odnosno mora osigurati da će sve odredbe u okviru ESMMP biti saopštene i implementirane od strane građevinskog tima (i svih podizvođača).

6.3.2 Rukovodilac gradilišta

Rukovodilac gradilišta Izvođača je odgovoran za svakodnevne aktivnosti koje se tiču ugovora. Njih imenuje Izvođač radova i od njih se očekuje da su uvijek dostupni tokom izgradnje i radova. Rukovodilac gradilišta je dužan da:

- Obezbjedi da su svi supervizori i zaposleni upoznati sa sadržajem ESMMP;
- Savjetuje ili da instrukcije bilo kom licu na gradilištu u vezi sa ekološkim, društvenim, zdravstvenim i bezbjedonosnim upravljanjem;
- Prisustvuje sastancima vezanim za životnu sredinu i bezbjednost i zdravlje na radu, kada je potrebno;
- Postigne usaglašenost sa svim zakonskim aktima, propisima i kodeksima prakse;

- Izvještava projektnog menadžera o svim nezgodama i nesrećama, kao i o korektivnim i preventivnim mjerama;
- Izvještava projektnog menadžera o svim žalbama (pogledati SEP) ili o pitanjima koja se tiču lokalne zajednice u vezi sa Projektom;
- Pitanja zdravlja i bezbjednosti vezana za Projekat.

Rukovodilac gradilišta direktno izvještava Projekt menadžera, nadgleda rad na gradilištu i uspostavlja vezu sa građevinskim timom.

6.3.3 Menadžeri za životnu sredinu, društvo, zdravlje i bezbjednost

Menadžeri za životnu sredinu, društvo, zdravlje i bezbjednost (HSSE) su odgovorni za svakodnevno upravljanje životnom sredinom i društvenim pitanjima tokom izgradnje. HSSE menadžeri su odgovorni za sprovođenje programa monitoringa i održavanje baza podataka monitoringa, kao i za izvještavanje o rezultatima.

6.3.4 Službenik za odnose sa zajednicom

Službenika za odnose sa lokalnim stanovništvom (CLO) imenuje UZS i biće zadužen za pritužbe, a posjedovaće evidenciju žalbi kako bi upravljao njima i rješavao ih uz podršku menadžera za pitanja životne sredine i zdravlja i bezbjednosti (EHS) i projekt menadžera. Službenik za odnose sa lokalnim stanovništvom će takođe biti odgovoran za komunikaciju po pitanju Projekta sa ostalim vaninstitucionalnim predstavnicima, npr. predstavnicima lokalnih zajednica.

6.3.5 Radnici/Zaposleni

Ključne odgovornosti svakog zaposlenog u okviru Projekta uključuju:

- Čitanje i razumijevanje zahtjeva koji su sadržani u ESMMP;
- Prisustvo HSSE obukama ukoliko je potrebno;
- Odgovornost za praćenje mjera radi sopstvene bezbjednosti i bezbjednosti ostalih koji bi mogli biti obuhvaćeni njihovim činjenjem ili nečinjenjem;
- Saradnju sa menadžmentom u vezi sa ekološkim, društvenim, zdravstvenim i bezbjedonosnim mjerama;
- Konkretnu odgovornost definisanu ESMMP;
- Analizu potencijalnih opasnosti i prijavljivanje u cilju korekcije;
- Intervenisanje kada naiđu na opasne uslove rada i korišćenje prava/obaveze da se obustavi rad dok uslovi rada ne budu bezbjedni;
- Pridržavanje HSSE pravila cijelo vrijeme.

6.4 Upravljanje Izvođača radova

UZS će razviti plan upravljanja izvođača koji će koristiti da osigura da Izvođač sprovodi postupke upravljanja i ublažavanja koji su identifikovani u ovom dokumentu.

6.4.1 Nadzor, monitoring i revizija

Monitoring ekoloških, društvenih, zdravstvenih i bezbjedonosnih uticaja projektnih aktivnosti povećaće efikasnost ESMMP, kao što je navedeno u Poglavlju 5. Kroz postupak nadzora i revizije, Projekat će osigurati da se poštuju uslovi navedeni u različitim dozvolama. Nadzor i reviziju obavljaće službenici HSSE na Projektu u koordinaciji sa utvrđenim eksternim subjektima ukoliko bude potrebno. Cijeli proces nadzora i revizije biće dokumentovan. Nadležni zaposleni u okviru Projekta treba da implementiraju aktivnosti na koje ukazuju rezultati nadzora i revizije, pri čemu svi treba da sprovode aktivnosti u oblastima koje su u njihovoj nadležnosti.

6.4.2 Izvještavanje i kontrola

U okviru Projekta će biti izrađen i implementiran program izvještavanja kroz sve faze projektnog ciklusa. Od delegiranih lica će se zahtijevati da u potpunosti poštuju program izvještavanja, uključujući pravovremeno podnošenje izvještaja i prihvatljiv nivo detalja. Izvještavanje će uključivati vođenje evidencije o nezgodama, kao i pisanje izvještaja o učinku po pitanju životne sredine, zdravlja i bezbjednosti i društva (nedjeljno, mjesečno, kvartalno, polugodišnje, godišnje itd.).

6.4.3 Dokumentacija i vođenje evidencije

Dokumentacija je važan korak u implementaciji ESMMP. UZS (i njeni izvođači radova) će uspostaviti sistem dokumentovanja i vođenja evidencije kako bi se osiguralo evidentiranje i ažuriranje dokumenata. Odgovornosti će biti dodijeljene relevantnom kadru na svakom nivou kako bi se osiguralo da se sistem dokumentovanja ESMMP održava i da je kontrola dokumenata osigurana putem pristupa i distribucije određenom osoblju na sljedeći način:

- Priručnik za sistem ekološkog, društvenog, zdravstvenog i bezbjedonosnog upravljanja;
- Pravni registar;
- Postupci kontrole rada;
- Instrukcije za posao;
- Izvještaji o nezgodama;
- Procedure za slučaj pripravnosti i reagovanja u hitnim slučajevima;
- Evidencija o obukama;
- Izvještaji monitoringa;
- Revizorski izvještaji;
- Registar žalbi/prigovora i pitanja koja su obrađena/zatvorena.

6.4.4 Eksterno izvještavanje i komunikacija

Projekt menadžer je lice zaduženo da osigura da se komunikacija sa regulatornim agencijama i zainteresovanim stranama održava u skladu sa zahtjevima svih zakonskih akata, propisa i kodeksa postupanja. Sve žalbe/prigovori i upiti se moraju riješiti na odgovarajući način, a evidencija se vodi u registru za žalbe/upite od strane odgovornog člana HSSE tima.

6.4.5 Interno izvještavanje i komunikacija

Nalazi nadzora i revizije, zajedno sa njihovim programom poboljšanja, moraju se redovno prijavljivati višem rukovodstvu radi razmatranja. Isto je potrebno iskomunicirati sa radnicima koji rade na Projektu. Kako bi se održala otvorena komunikacija između radnika i uprave o pitanjima EHS-a, usvojiće se sljedeće metode komunikacije:

- Kratki izvještaji na nivou timova;
- Sastanci radnih grupa na gradilištu;
- Posebne instrukcije za sprovođenje aktivnosti;
- Sastanci sa zainteresovanim stranama.

6.4.6 Kontrole i dopune

Biće pregledan na način koji je ranije opisan. Nakon pregleda, HSSE menadžer će biti odgovoran za unošenje izmjena i dopuna u ESMMP i traženje odobrenja od projekt menadžera. Izmijenjeni ESMMP biće saopšten svim zaposlenima u okviru relevantnih promjena.

6.5 Planovi u okviru ESMMP

Prije početka izgradnje, potrebno je da UZS i odabrani Izvođač(i) pripreme brojne planove koji čine dio integrisanog ESMMP Sistema, koji treba da budu provjereni od strane UZS. Neki od tih planova mogu da se kombinuju ukoliko je moguće, ali u najmanjoj mjeri se očekuje da uključuju sljedeće:

- Plan upravljanja biodiverzitetom;
- Plan za otkup zemljišta i preseljenje (LARP)
- Plan upravljanja vodnim resursima i kvalitetom voda;
- Plan upravljanja kvalitetom zemljišta i erozijom;
- Plan upravljanja kvalitetom vazduha;
- Plan upravljanja otpadom;
- Plan upravljanja opasnim materijalima i prevencije izlivanja;
- Procedure izvođenja radova u i blizu vodotoka;
- Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje;
- Plan upravljanja bukom i vibracijama tokom izgradnje;
- Postupak prilikom slučajnog otkrića;
- Plan upravljanja radom i uslovima na radu;
- Politika ljudskih resursa;
- Plan pripravnosti i odgovora na hitne slučajeve.

Sljedeći dokumenti već su izrađeni i dalje će se poboljšavati u skladu sa napretkom Projekta:

- Plan uključivanja zainteresovanih strana;
- Okvir za otkup zemljišta i preseljenje (na osnovu kojeg će biti izrađen LARP)

6.5.1 ESIA obaveze i aktivnosti

Poglavlje 7 u nastavku rezimira ključne obaveze ESIA procesa, koje će preduzeti Izvođač radova tokom izvođenja građevinskih radova kako bi se osiguralo odgovarajuće ublažavanje i upravljanje životnom sredinom i društvenim uticajima vezanim za izgradnju. Obaveze i aktivnosti u tabeli predstavljaju osnovu za razvoj sveobuhvatnog ESMMP. Iako su sve obaveze direktna odgovornost Izvođača (osim ako nije drugačije definisano), odgovornost za osiguravanje da se one preduzimaju pravovremeno ostaje u nadležnosti UZS.

7 Tabele projektnih obaveza

7.1 Obaveze koje treba ispuniti UZS (uključujući pružanje ulaznih podataka za definisanje Plana)

Projektna aktivnost	EHS i / ili bezbjednosni aspekti i potencijalni uticaji koje treba razmotriti	Specifična obaveza / aktivnost	Odgovorna strana, način verifikacije, vrijeme i učestalost
Saobraćaj			
Projekat	Projekat puta treba da bude projektovan prema međunarodnim standardima.	UZS treba da osigura da projekat bude projektovan prema međunarodnim standardima. GIIP će se primjenjivati u slučajevima gdje se može inkorporirati u postojeće zakonodavstvo iz oblasti projektovanja puteva.	Odgovornost UZS. Projektovanje treba da bude u skladu sa međunarodnim standardima i GIIP.
Kvalitet vazduha			
Dodatni monitoring nultog stanja kvaliteta vazduha	Obezbijediti pouzdano nulto stanje na osnovu kojeg se mogu procijeniti uticaji projekta na kvalitet vazduha za vrijeme izgradnje i eksploatacije puta.	UZS će kroz svoje izvođače angažovati specijalistu podizvođača – npr. CETI u cilju implementacije dodatnog monitoringa nultog stanja kvaliteta vazduha za NO ₂ , PM ₁₀ i PM _{2.5} .	Izveštaj o izvršenom monitoringu nultog stanja. Uzorke treba uzimati u redovnim intervalima tokom jedne godine. Monitoring se vrši u skladu sa Pravilnikom o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha (Sl. list CG, br. 21/11, 32/16).
Monitoring	Praćenje uticaja na kvalitet vazduha.	UZS će: 1. Preduzimati redovne inspekcije izvan gradilišta, na mjestima gdje se nalaze osjetljivi receptori i u njihovoj neposrednoj blizini (unutar 100m od granice gradilišta). 2. Povećati učestalost inspekcija kada se preduzimaju aktivnosti sa visokim potencijalom za stvaranje prašine, kao i za vrijeme dugotrajnih vjetrovitih ili suvih uslova.	Mjesečni izvještaji o monitoringu.
Vodni resursi			
Nezavisna tehnička revizija projekta odvodnje	Rizik od poplava.	UZS će izvršiti tehnički pregled/reviziju detaljnog projekta odvodnje, kako bi se osiguralo da je prikladan i da uključuje odgovarajuće odredbe za: I) povećane količine oticaja koji će nastajati kod proširenog puta; II) naknade za klimatske promjene u slučaju obilnih padavina, kako bi se potvrdilo da neće biti poplava koje bi nastale kao rezultat Projekta i da uključuje odgovarajuću zaštitu za Tivatska Solila.	Izveštaj o reviziji treba biti kompletiran prije početka izvođenja radova u cilju potvrde da je ili predloženi projekat prikladan ili su neophodne izmjene i dopune projekta odvodnje, kako bi se osiguralo da ne bude poplava usljed realizacije projekta ili uticaja projekta na Tivatska Solila.
Dodatni monitoring nultog stanja kvaliteta voda	Obezbijediti pouzdano nulto stanje na osnovu kojeg se mogu procijeniti uticaji projekta na kvalitet voda za vrijeme izgradnje i eksploatacije puta.	UZS će kroz Izvođača angažovati specijalizovanu instituciju (npr. CETI) za sprovođenje dodatnog monitoringa nultog stanja kvaliteta voda prije početka izgradnje, u cilju identifikovanja razlike u koncentraciji ključnih pokazatelja kvaliteta voda na sezonskoj osnovi.	Izveštaj o izvršenom monitoringu nultog stanja. Uzorke treba uzimati na svaka 2 mjeseca sa iste lokacije na kojoj je vršeno uzorkovanje prilikom određivanja nultog stanja za potrebe ESIA izvještaja. Monitoring se vrši u skladu sa Pravilnikom o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

			otpadnih voda, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda („Sl. List Crne Gore“, br. 56/19). Dodatni Pravilnik za monitoring kvaliteta vode: Uredba o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda („Službeni list Crne Gore“, br. 2/07).
Biodiverzitet			
Istraživanje slatkovodnih beskičmenjaka prije početka izvođenja radova	Finalizacija utvrđivanja nultog stanja biodiverziteta i garancija da su mjere za ublažavanje neželjenih posljedica po slatkovodne beskičmenjake dovoljne.	UZS će kroz Izvođača angažovati ekološkog eksperta koji će obaviti istraživanje slatkovodnih beskičmenjaka u vodotocima i neposrednoj okolini na koje projekat potencijalno može uticati. Istraživanje će se koristiti za informisanje i finalizovanje nultog stanja biodiverziteta i za potvrdu da su predstavljene mjere ublažavanja za ove vrste dovoljne.	Izvještaj o rezultatima istraživanja uključen u ESIA projekat. Treba da bude kompletirano prije početka izgradnje, i sprovedeno u periodu između 15. oktobra i 15. juna (van sušne sezone).
Istraživanje prije početka izvođenja radova u cilju utvrđivanja preciznih lokacija za propuste koji će služiti za prelazak životinja	Ublažavanje rizika koji su povezani sa fragmentacijom staništa i sudarima sa vozilima.	UZS će kroz Izvođača angažovati ekološkog eksperta koji će izvršiti pregled puta, u cilju procjene optimalnih lokacija za prelaze za životinje. Osim toga, ova procjena će uključivati i pregled neophodne prateće infrastrukture kao što su projektovane ograde i prelazi. Ovo će se koristiti za utvrđivanje preciznih lokacija i dizajna prelaza za životinje duž projektnog puta.	Izvještaj o rezultatima istraživanja i preporuke uključene u ESIA projekat i finalni Projekat. Treba da bude kompletirano prije finalizacije Projekta puta.
Društvena pitanja			
Izrada Plana za otkup zemljišta i preseljenje	Fizička lica i preduzeća koja su pod uticajem projekta - izmiještanje poslovnih aktivnosti i fizičko izmiještanje (Izrada Plana za otkup zemljišta i preseljenje).	UZS će odrediti dodatno lica sa referencama (dodijeljeno po potrebi) za konsultacije u skladu sa UR5, objavljivanje, prikupljanje podataka, identifikovanje uticaja, osmišljavanje prava, sprovođenje Plana raseljavanja, monitoring i upravljanje žalbenim mehanizmom.	Menadžer za društvena pitanja UZS angažovan i operativan od drugog kvartala 2020. godine - izrada LARP može započeti nakon završetka Elaborata eksproprijacije, a Projekat će biti objavljen u okviru proglašenja javnog interesa. Više podataka o učestalosti monitoringa mogu se naći u okviru LARF.
		UZS (uz odgovarajuću konsultantsku podršku) će: i) Razviti i primijeniti usklađen proces angažovanja sa domaćinstvima pod uticajem projekta; ii) Razviti i primijeniti efikasan proces podnošenja žalbi; iii) Osmisliti i izvršiti popis, procjenu imovine i dopunsko Socio-ekonomsko istraživanje sa domaćinstvima pod uticajem projekta; iv) razviti potpunije razumijevanje uticaja preseljenja i drugačije ugroženih grupa v) Izrada kompletnog okvira prava, u konsultaciji sa domaćinstvima pod uticajem projekta; vi) Dokumentovati i isprovoditi dodatne mjere pružanja nadoknade i podrške za djelotvorno ublažavanje uticaja preseljenja, uključujući podršku za uspostavljanje uslova za život i podršku za drugačije ugrožene grupe; vii) Nastaviti angažman sa domaćinstvima pod uticajem projekta kroz proces naknade i podrške za preseljenje; viii) Pratiti i izvještavati o sprovođenju naknada za preseljenje i mjera podrške.	Kompletiran LARP (uključujući inventar imovine, popis, pravni okvir i uspostavljanje uslova za život, kao što je dato detaljno u koloni Obaveze). Izgradnja ne bi trebala započeti dok se pruži kompletna nadoknada i podrška domaćinstvima ili poslovnim subjektima (sa izuzetkom kada sudovi procesuiraju određene slučajeve, ali osiguravajući da su odgovarajuća sredstva za eksproprijaciju izdvojena i da se nalaze na depozitnom računu).

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

		UZS će angažovati nezavisnu treću stranu da izvrši eksternu reviziju završetka Plana za otkup zemljišta i preseljenje za sve faze projekta modernizacije puta. Sprovesti sve korektivne mjere utvrđene u eksternoj reviziji završetka.	Baza podataka UZS o preseljenju, završena eksterna revizija završetka i sve dodatne mjere, dnevnik žalbenog mehanizma i registar obeštećenja.
--	--	--	---

7.2 Obaveze koje trebaju ispuniti UZS i Izvođači radova u vezi sa uključivanjem zainteresovanih strana

Projektna aktivnost	EHS i/ili bezbjednosni aspekti i potencijalni uticaji koje treba razmotriti	Specifična obaveza/aktivnost	Odgovorna strana, način verifikacije, vrijeme i učestalost
<p>Javne konsultacije na temu saobraćaja, buke i drugih pitanja</p>	<p>Osiguravanje efikasnog angažovanja javnosti tokom izgradnje koje se odnosi na problematiku saobraćaja i izmjena projekta i aktivnosti u skladu sa tim, uključujući potrebu UZS i Izvođača radova da definišu žalbeni mehanizam.</p>	<p>1. UZS i Izvođač(i) radova treba da implementiraju detaljne postupke u vezi sa podnošenjem žalbi i odnosima sa lokalnom zajednicom. 2. Redovno će se održavati javne konsultacije sa lokalnim stanovništvom i korisnicima puta, tokom cijelog projektnog ciklusa. Izvjestiće o rezultatima dodatnih istraživanja nakon što budu završena. 3. Obezbiđiće se web adresa/besplatni telefonski broj kako bi zainteresovane strane mogle pristupiti ažuriranim informacijama o projektu ili iskazati eventualnu zabrinutost. 4. Tokom faze izgradnje, lokalnom stanovništvu će biti obezbijeđeni detalji i vremenski okvir planova upravljanja saobraćajem.</p> <p>Napominjemo, zbog pandemije Covid-19 početkom 2020. godine, morali su se izmijeniti planovi za javno objavljivanje i javne konsultacije u vezi sa paketom ESIA i identifikovanim dodatnim istraživanjima (saobraćaj i biodiverzitet). Planovi o javnom objavljivanju ESIA paketa izmijenjeni su u skladu sa EBRD vodičem za UR10, objavljenim kako bi se pronašao način nastavka sprovođenja projekta na siguran i bezbjedan način. Zbog ograničenog kretanja nije bilo moguće održavanje planiranih sastanaka sa angažovanim stanovništvom. Pristup pregleda dokumentacije uključuje objavljivanje ESIA dokumentacije na Internet stranici UZS, EBRD i Internet stranici opština, te kontaktiranje predstavnika Opštine i lokalne zajednice kako bi ih obavijestili o njihovoj dostupnosti (unaprijed i u trenutku objavljivanja) i tražili pismeni komentari u vezi sa dokumentacijom do određenog datuma. Obavještenje o njihovoj dostupnosti objavljivaće se u lokalnim novinama i na lokalnim radio stanicama.</p> <p>Pristup javnim konsultacijama i upravljanju žalbenim mehanizmom kontinuirano će se preispitivati u zavisnosti od razvoja situacije sa Covid-19 i primjenjivaće se u mjeri u kojoj je to moguće kako je opisano u gore navedenim obavezama.</p>	<p>Pregled dnevnika žalbenog mehanizma na svakih 6 mjeseci.</p>
<p>Izrada Plana uključivanja zainteresovanih strana (SEP)</p>	<p>Upravljanje uticajima na stanovništvo u oblasti obuhvaćenoj projektom (Izrada Plana uključivanja zainteresovanih strana (SEP)).</p>	<p>Potrebno je da UZS/Izvođač ažurira i sprovodi Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) kako bi se osigurala stalna komunikacija sa zajednicama obuhvaćenim projektom i kako bi se upravljalo očekivanjima u vezi sa procesom zapošljavanja, kompenzacije i žalbenog mehanizma. Napominjemo, kao što je gore navedeno, zbog pandemije Covid-19 početkom 2020, pristup javnim konsultacijama i angažovanje interesnih grupa mora biti izmijenjen za sada. Pristup javnim konsultacijama i upravljanju žalbenim mehanizmom kontinuirano će se preispitivati u zavisnosti od razvoja situacije sa Covid-19, pri čemu su vodeći principi pristupa opisani u sklopu SEP dokumenta.</p> <p>Proces žalbenog mehanizma za Projekat će biti osmišljen i implementiran tako da obuhvati bilo kakve zabrinutosti ili prigovore u vezi sa Projektom, uključujući izgradnju, saobraćaj, buku, otkup zemljišta itd.</p> <p>Izvođač radova treba da prati žalbe u vezi sa građevinskim aktivnostima i prema potrebi prilagodi mjere za ublažavanje neželjenih posljedica / upravljanja kada je to potrebno.</p>	<p>Revizija i) Završenog SEP ii) Zapisnici sa sastanaka sa lokalnim zainteresovanim stranama, uključujući i lokalne škole iii) Dnevnik žalbenog mehanizma i i registra naknada iv) Pojedinsti Plana upravljanja saobraćajem podijeljenog sa lokalnim zainteresovanim stranama.</p> <p>Kontinuirano - praćenje jednom u tri mjeseca.</p>

		<p>Žalbeni mehanizam će osigurati da se tokom Projekta bude poznato sa bilo kojom vrstom prigovora, tako da se po potrebi mogu uspostaviti odgovarajuće mjere za ublažavanje neželjenih posljedica i upravljanje.</p> <p>U okviru Projekta će biti nastavljena saradnja sa lokalnim zajednicama, preduzećima i drugim ključnim korisnicima puta kako bi se osiguralo da je projekat prikladno projektovan kako bi se povećala dostupnost za lokalne i regionalne subjekte. Ovo će uključivati konsultacije u pogledu prikladnosti mjesta prelaza, kako bi se povećala sigurnost pješaka koji žele da pređu put.</p> <p>Lokalne zainteresovane strane će takođe biti angažovane kako bi se razgovaralo na temu bezbjednosti na putu i izvještavanju o nezgodama, kao i programu podizanja svijesti o saobraćaju u vezi sa izgradnjom. Ovo će biti posebno važno za sve učenike koji pohađaju škole u Radanovićima ili "Arcadia Academy". Detalji će biti sadržani u Planu uključivanja zainteresovanih strana (SEP), nakon što se utvrde najprikladnije metode zajedno sa školskim rukovodstvom i učenicima.</p> <p>Relevantni detalji Plana upravljanja saobraćajem u toku izgradnje će se dijeliti sa lokalnim zainteresovanim stranama. To će uključiti detalje o građevinskim radovima, bilo kakva zatvaranja/preusmjeravanja puteva itd. Obavještenja će biti postavljena u lokalnim gradovima i objavljene na web stranici UZS, tako da korisnici puta mogu da planiraju svoje putovanje na odgovarajući način.</p> <p>Žalbe će biti pažljivo praćene, i tamo gdje je to potrebno, biće sprovedene dodatne mjere upravljanja saobraćajem koje će se sprovesti kao odgovor na pitanja koja su postavile zainteresovane strane.</p> <p>Izvođač radova treba da prati žalbe vezane za interakciju između radnika i zajednice i zdravstvena pitanja (kako stvarna tako i percipirana) u vezi sa građevinskim aktivnostima i shodno tome prilagodi ublažavanje u konsultacijama sa podnosiocem žalbe gdje je to prikladno.</p>	
--	--	--	--

7.3 Specifične obaveze koje trebaju biti ispunjene od strane Izvođača radova (a kontrolisane od strane UZS)

Projektna aktivnost	EHS i/ili bezbjednosni aspekti i potencijalni uticaji koje treba razmotriti	Specifična obaveza/aktivnost	Odgovorna strana, način verifikacije, vrijeme i učestalost
Upravljanje saobraćajem			
Plan upravljanja saobraćajem u toku izgradnje	Upravljanje rizicima u vezi sa saobraćajem u toku faze izgradnje.	1. Izvođač radova će izraditi Plan upravljanja saobraćajem tokom izgradnje (C-TMP) koji će uključivati odgovarajuće mjere za ublažavanje neželjenih posljedica na ovom polju kako je navedeno u ovom FW C-ESMP (i u ESIA).	Kompletiran C-TMP treba biti pregledan i odobren od strane UZS, dok UZS treba izvršiti verifikaciju prije početka izvođenja radova.
Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba da budu uključene u C-TMP	Smanjivanje na najmanju moguću mjeru zagušenja saobraćaja, kako bi se umanjili uticaji prekida i mogućnost potencijalnih nesreća u vezi sa učesnicima u saobraćaju i lokalnom zajednicom.	1. Građevinski radovi se neće se izvoditi tokom mjeseci u kojima je najveći protok saobraćaja (jun, jul i avgust).	Trebada bude kompletiran u saradnji sa lokalnom policijom i samoupravom. Revizija gradilišta od strane UZS, jednom u toku dvije sedmice.
		2. Vremenski period preusmjeravanja saobraćaja, zatvaranja puteva i drugih mjera na putu koje mogu negativno uticati na protok saobraćaja biće planirane na način da imaju najmanji mogući uticaj na saobraćaj. Biće kompletirana analiza vremena putovanja, kako bi se utvrdio uticaj koji predloženi radovi mogu imati na korisnike puta.	
3. Potrebno je planirati saobraćajne pravce do gradilišta i sa gradilišta na način da se omogući održavanje pristupa vozilima i pješacima tokom cijele faze izgradnje, kako bi se kao prioritet postavila bezbjednost učesnika u saobraćaju, pješaka i lokalne zajednice.			
4. Potrebno je planirati saobraćajne rute do gradilišta i sa gradilišta i upravljati njima na način da se izbjegne slivanje mulja i druge vrste otpada na putnu mrežu.			
5. Upravljanje protokom saobraćaja oko gradilišta mora se vršiti primjenom odgovarajućih tehnika upravljanja saobraćajem, uključujući primjenu saobraćajne signalizacije.			
6. Planovi izgradnje treba da obezbijede da će se održavati pristup lokalnim preduzećima, školama i autobuskim stajalištima.			
7. Kako bi se smanjila udaljenost prevoza materijala do gradilišta, prednost će se dati lokalnim izvorima sirovina.			
8. Građevinskim vozilima biće zabranjen ulazak i izlazak sa gradilišta u periodima najvećeg protoka saobraćaja.			
Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica vezanih za brzinu saobraćaja.		1. Efikasno upravljanje brzinom biće implementirano u okviru cjelokupnog projekta sa jasno postavljenim ograničenjima brzine kojih se treba pridržavati tokom izvođenja radova. Građevinska vozila će biti ograničena na 10mp/h u okviru gradilišta, kao i na nacionalna ograničenja brzine van njih.	
		2. Biće postavljene odgovarajuće vidljive saobraćajne signalizacije.	
		3. Stari, nepotrebni znakovi biće prekriveni ili uklonjeni.	
		4. Nakon završetka radova biće postavljena jasna signalizacija kako bi učesnici u saobraćaju bili svjesni ograničenja brzine, kao i promjena ograničenja brzine na putu.	

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

	Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica sa ciljem upravljanja ulaska i izlaska na cjelokupnom gradilištu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvođač(i) radova se bitu u obavezi da pažljivo planiraju pristup gradilištu i da postave odgovarajuće znakove upozorenja u vezi sa zdravljem i bezbjednosti, kako bi se umanjio rizik za radnike, lokalne zajednice, učesnike u saobraćaju, korisnike područja itd. 2. Lokaciju gradilišta treba izabrati na osnovu mogućnosti za bezbjedno skretanje ka i od gradilišta, neremeteći ostale učesnike u saobraćaju i lokalno stanovništvo. 3. Pristup gradilištu trebalo bi da bude asfaltiran, a treba obezbijediti i mjesta za pranje točkova kako se blato sa vozila koja su angažovana na gradilištu ne bi prenosilo na javne puteve. 	
Upravljanje bukom			
Plan upravljanja bukom i vibracijama	Upravljanje uticajima buke i vibracija u toku izgradnje.	1. Potrebno je da Izvođači radova kompletiraju Plan upravljanja bukom i vibracijama u toku izvođenja radova (C-VMP) koji treba da uključi sve odgovarajuće mjere ublažavanja opisane u ovom FW C-ESMP.	Kompletiran C-VMP treba biti pregledan i odobren od strane UZS, što bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.
Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba da budu uključene u C-VMP	Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica sa ciljem kontrole uticaja povezanih sa bukom i vibracijama u toku izvođenja radova.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvođenje građevinskih radova biće ograničeno tokom prihvatljivih časova u skladu sa lokalnim praksama. O prihvatljivom radnom vremenu će se odlučivati u skladu sa lokalnim smjernicama i dogovaraće se na ovu temu sa svakom relevantnom lokalnom samoupravom. 2. Izvođači radova će biti u obavezi da koriste modernu opremu sa prigušivačima zvuka, kao i da je adekvatno održavaju, u skladu sa odgovarajućim standardima utvrđenim u usvojenim direktivama ili drugim nacionalnim propisima. 3. Mašine, uključujući i vozila, biće ugašene ili povučene kada nisu u upotrebi. 4. Prostor za motor mora biti zatvoren prilikom korišćenja mašina, dok je zvuk koji nastaje usljed pomijeranja djelova karoserije tokom rada mašina potrebno svesti na najmanju moguću mjeru na način što će se djelovi karoserije dodatno osigurati materijalima koji osiguravaju prigušavanje buke. Potencijalna buka izazvana djelovima karoserije koji se pomjeraju tokom rada će biti riješena na način što će se svi labavi djelovi pričvršćivati ili putem umetanja otpornih materijala. 5. Polu-statična i statična oprema će biti smještena i orjentisana što je dalje moguće od receptora osjetljivih na buku i imaće lokalizovani pregled tamo gdje to bude neophodno. 6. Statično postrojenje za koje se zna da stvara značajne nivoe vibracija biće izolovano ili opremljeno odgovarajućim prigušivačima, kako bi se smanjio prenos na zemljište. 7. Generatori i pumpe za vodu koje zahtijevaju 24-časovni rad biće veoma prigušeni i pregledani po potrebi. Njihova lokacija će biti pažljivo razmatrana kako bi se remećenje svelo na najmanju moguću mjeru. 8. Vitla na kranovima, koturi, djelovi teleskopske konstrukcije i pokretni djelovi radne platforme moraju biti propisno podmazani kako bi se spriječilo škripanje i druge vrste buke. 9. Tamo gdje je to moguće i bezbjedno, prednost će imati upotreba elektro mreže, a ne generatora. 	Revizija gradilišta od strane UZS, jednom u toku dvije sedmice.
Kvalitet vazduha			

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

Plan upravljanja kvalitetom vazduha (C-AQMP)	Upravljanje uticajima na kvalitet vazduha u toku izgradnje.	1. Izvođač radova je u obavezi da izradi Plan upravljanja kvalitetom vazduha u toku izgradnje, u koji će biti uvrštene sve odgovarajuće mjere za ublažavanje neželjenih posljedica navedene u ovom ESMP.	Kompletiran C-AQMP u toku izgradnje treba biti pregledan i odobren od strane UZS, što bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.
Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba uključiti u C-AQMP	Upravljanje gradilištem.	1. Voditi evidenciju o žalbama/prigovorima po pitanju prašine i kvaliteta vazduha, u Planu upravljanja kvalitetom vazduha. Identifikovati uzroke i preduzete mjere za smanjenje emisija. 2. Zabilježiti sve nezgode koje uzrokuju emisiju prašine ili druge emisije u vazduhu.	Dnevnik žalbenog mehanizma i registar naknada, jednom u tri mjeseca.
	Priprema i održavanje gradilišta.	1. Plan rasporeda gradilišta treba da bude takav da se mašine i aktivnosti koje dovode do nastajanja prašine budu što dalje od receptora. 2. Postavljanje čvrste zaštite ili barijera u okolini u kojoj se izvode radovi koji izazivaju stvaranje prašine, pri čemu postavljena zaštita moraju biti visoke bar koliko i nagomilani materijal. 3. Ograde i barijere postavljene oko gradilišta je potrebno održavati čistim, što se može postići upotrebom vode. 4. Prekrivati zalihe koje imaju potencijal za stvaranje prašine.	Kontrola gradilišta od strane UZS, jednom u toku dvije sedmice.
	Građevinska vozila i oprema.	1. Proces utovara i kretanja vozila mora biti optimizovan, pri čemu se nasipanje mora izvoditi na mjestima gdje je to moguće, kako bi se broj dolazaka i odlazaka sa gradilišta sveo na najmanju moguću mjeru. 2. Kretanje treba da bude planirano tako da se izbjegnu periodi kada je najveća gužva. 3. Potrebno odrediti maksimalne dozvoljene brzine na rutama za prevoz i radnim područjima. 4. Osigurati da na svim vozilima koja nijesu u upotrebi budu ugašeni motori. 5. Sva vozila i mašine treba da budu pravilno održavane i da budu u skladu sa odgovarajućim standardima emisija.	
	Građevinske aktivnosti.	Oprema za rezanje, drobljenje ili šeganje treba da ima dodatke ili da se koristi uz opremu koja omogućuje suzbijanje prašine koja nastaje tokom ove vrste aktivnosti, kao što je prskanje vodom ili lokalizovano pražnjenje. Visine pada treba smanjiti na najmanju moguću mjeru i po potrebi koristiti raspršivače vode. Obezbijediti odgovarajuće snabdevanje vodom na gradilištu za efikasno suzbijanje/smanjenje nastajanja prašine, koristeći vodu koja nije za piće na mjestima gdje to bude prikladno.	
	Rušenje.	Osigurati efikasno suzbijanje vodom prilikom aktivnosti rušenja. Sprovesti aktivnosti na skidanju površinskih djelova unutrašnje strukture unutar objekata, pri čemu je potrebno ostaviti potporne zidove i prozore u izvornom stanju kako bi se spriječilo širenje prašine.	
	Zemljani radovi.	Zatraviti izložene površine zemljišta i bilo kakve zalihe zemljišta kako bi se omogućila stabilizacija površine.	

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

	Izgradnja.	<p>Osigurati da se pijesak i ostali materijali skladište u ograđenim područjima, pri čemu treba voditi računa da ne budu potpuno suve.</p> <p>Cementni materijal i ostali praškasti materijali isporučuju se u zatvorenim tankerima i skladište se u silosima sa odgovarajućim sistemima za kontrolu, kako bi se sprečilo rasipanje.</p>	
	Napuštanje gradilišta.	Transportne rute i gradilište treba kvasiti u cilju smanjenja nastajanja prašine na najmanju moguću mjeru. Vozila koja odlaze sa gradilišta treba da budu prekrivena. Neophodno je izbjegavati suvo čišćenje velikih površina.	
Kvalitet voda			
Plan upravljanja vodnim resursima u toku izgradnje (C-WRMP)	Upravljanje uticajima na vodne resurse u toku izgradnje.	1. Izvođač radova je u obavezi da izradi Plan upravljanja vodnim resursima u toku izgradnje i u njemu da navede sve odgovarajuće mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje su navedene u ovom ESMP.	Kompletiran C-WRMP treba biti pregledan i odobren od strane UZS, i ovo bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.
Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba uključiti u C-WRMP	Opšte mjere za ublažavanje neželjenih posljedica za fazu izgradnje u skladu sa GIIP.	<p>1. Rukovanje gorivom, mazivima, uljima i hemikalijama treba da se odvija u bezbjednim, ograđenim oblastima.</p> <p>2. Treba obezbijediti komplete za čišćenje u slučaju izlivanja, kako bi se očistilo svako zagađeno zemljište u slučaju izlivanja goriva, maziva, ulja ili hemikalija.</p> <p>3. Uređaji za sekundarno zadržavanje (zaštitni najlon, posude za ispuštanje) treba da se koriste za hvatanje curenja ili izlivanja prilikom uklanjanja ili zamjene ulja iz vozila ili opreme. Za mala izlivanja moraju se koristiti apsorpcioni materijali.</p> <p>4. Posude za sakupljanje tečnosti treba da budu postavljene ispod kompresora, pumpi, motora i ostale opreme sa visokim rizikom, kao i tokom punjenja goriva/ulja. Ove posude treba prazniti blagovremeno, kako bi se spriječilo izlivanje.</p> <p>5. Gorivo, ulje ili opasni materijali koji se moraju skladištiti, treba skladištiti u sekundarnom skladištu (projektovano tako da sadrži najmanje 110% ukupnog kapaciteta kontejnera za skladištenje) koji se nalazi na više od 100m od vodotoka ili vodnog tijela. Zidovi i podovi treba da budu izrađeni od betona ili nekog drugog prikladnog nepropusnog materijala. Ne treba instalirati odvođe iz skladišnog prostora.</p> <p>6. Ne skladištiti više od 100 litara goriva, maziva ili bilo kog drugog opasnog materijala.</p> <p>7. Vozila i opremu treba redovno kontrolisati radi sprječavanja curenja, i sva curenja se odmah popravljaju. Vozila i opremu koja dolazi treba provjeriti na postojanje curenja. Curenje iz vozila/opreme nije dozvoljeno na gradilištu.</p> <p>8. Kada se vrši održavanje postrojenja na gradilištu, iskorišćeno ulje će se skladištiti u ograđenom prostoru za sakupljanje. Filteri za ulje i gorivo će se skladištiti u označenim posudama/kantama u ograđenom području za odvojeno sakupljanje.</p>	Revizija gradilišta od strane UZS. Jednom u toku dvije sedmice.

		<p>9. Građevinska oprema i vozila neće biti punjeni gorivom u krugu od 100m od vodotoka, a punjenje treba vršiti na nepropusnoj površini.</p> <p>10. Pranje mašina i točkova treba da se vrši na platformi na udaljenosti od najmanje 10m od bilo kojeg vodotoka ili odvoda površinske vode.</p> <p>11. Svo zemljište ili bilo koje zalihe zemljišta moraju biti pokrivene kako bi se spriječila erozija suspendovanih materija ili zatravljeno. Zalihe zemlje ne smiju biti veće od 2m ili imati nagibe veće od 25° da bi se spriječilo oticanje sedimenta. Gornji sloj zemlje i ostali slojevi skladište se odvojeno.</p> <p>12. Zalihe građevinskih materijala (npr. gomile pijeska i materijala za popunjavanje) biće prekrivene ceradom ili zaštitnom ogradom od odgovarajućeg geotekstila, što je od posebne važnosti u slučaju kišnih oluja.</p> <p>13. Identifikovati i očistiti sve postojeće odvođe ili jaruge koji su blokirani ili ne funkcionisu kako bi trebalo.</p> <p>14. Na mjestima gdje je to prikladno, trebalo bi izgraditi lokalne obodne kanale oko radnih područja koji bi imali funkciju sakupljanja suspendovanih oticaja.</p> <p>15. Ispuštanje neprerađenih otpadnih voda u površinske vode biće zabranjeno.</p> <p>16. Voda u kojoj se talože sedimenti tokom izgradnje će se filtrirati sa gradilišta putem taložnika prije nego što se sprovede kontrola generisane vode, odnosno prije njenog ispuštanja u vodotoke.</p> <p>17. Napraviće se zemljane brazde kako bi se spriječilo da se ugljovodoni ili druge hemikalije, u slučaju nenamjernog izlivanja, slivaju sa gradilišta u vodotoke.</p> <p>18. Vršiće se monitoring kvaliteta voda tokom trajanja radova, a ispuštanje prerađenih otpadnih voda treba da bude u skladu sa propisanim standardima kvaliteta voda (uključujući projektne i nacionalne standarde).</p> <p>19. Svi materijali treba da se skladište iznad nivoa poplave.</p> <p>20. Ne treba odlagati otpadne materijale u površinske vode, uključujući vodu kontaminiranu cementom i ostatke betona.</p> <p>21. Na gradilištima mostova treba obezbijediti mobilne toalete.</p> <p>22. Pranje građevinske opreme ili vozila treba biti zabranjeno u krugu od 100m od vodotoka.</p> <p>23. Generatori bi trebali biti smješteni na više od 20 metara od rijeke na nepropusnim površinama.</p> <p>24. Biće obezbijeđena područja gdje betonski mikseri mogu ispirati ostatak betona; ovo može biti u vidu postavljanja sedimentacionih bazena na svakoj lokaciji gdje je gradilište.</p>	
Biodiverzitet			
Plan upravljanja biodiverzitetom	Upravljanje rizicima po biodiverzitet u fazi izgradnje.	Izvođač radova je dužan kompletirati Plan upravljanja biodiverzitetom (C-BMP) u toku izgradnje, koji uključuje odgovarajuće mjere za ublažavanje neželjenih posljedica po biodiverzitet navedene u ovom ESMP i ESIA.	Kompletiran C-BMP treba biti pregledan i odobren od strane UZS i to bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

<p>Angažovanje ekološkog nadzornika (ECoW)</p>	<p>Upravljanje rizicima za biodiverzitet u fazi izgradnje.</p>	<p>Izvođač radova je dužan da angažuje kvalifikovanog ekologa koji će imati ulogu ekološkog nadzornika. On će biti odgovoran za nadzor zaštićenih vrsta, staništa i vrsta koje su određene kao prioritetne karakteristike biodiverziteta, kao i za upravljanje ublažavanjem vezanim za biodiverzitet tokom izgradnje i obavljanje zadataka kako je detaljno opisano u ovom ESMP i ESIA.</p>	<p>Definisani ugovor između UZS i ekološkog nadzornika, 2 mjeseca prije početka izgradnje.</p>
<p>Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba uključiti u Okvirni plan upravljanja biodiverzitetom (F-BMP)</p>	<p>Gubitak prirodnog staništa.</p>	<p>Oblasti na kojima se vrši uklanjanje vegetacije biće jasno obilježene, a područja za skladištenje materijala biće locirana sa ciljem izbjegavanja nepotrebnog čišćenja vegetacije. Postojeće staze i prirodni propusti u vegetaciji koristeće se kao poželjni pristupni pravci gdje je to izvodljivo. Radnici će se pridržavati radnih koridora i biće edukovani na temu prevencije požara sitnog rastinja, a spaljivanje se neće koristiti kao metoda čišćenja terena.</p> <p>Čišćenje drveća/grmlja vršiće se van sezone parenja ptica (mart - avgust), gdje to bude izvodljivo. Ukoliko nije izvodljivo, ECoW će provjeriti prisustvo ptičjih gnijezda kod vegetacije koja će se uklanjati. Ako se pronađu gnijezda, raščišćavanje će se odložiti dok se ne završi sezona gniježđenja. Ekološki nadzornik će izvrši i istraživanje prije čišćenja terena i u cilju pronalaska legla slijepih miševa (detaljnije obrađeno u Poglavlju koje obrađuje slijepce miševe).</p> <p>Područja na kojima je privremeno uklonjeno zemljište tokom izgradnje moraju biti popunjena zemljom (da je ista kao i uklonjena).</p> <p>Područja gdje je vegetacija privremeno uklonjena kako bi se formirao putni pojas, obnoviće se ponovnim sijanjem ili sađivanjem, upotrebom lokalno prikupljenih sjemenskih mješavina i sadnica. Ekološki nadzornik će biti odgovoran za obnavljanje staništa i osiguravaće da obnovljeno stanište bude iste vrste kao što je izvorno bilo. Obnovljeno stanište, nakon oporavka, treba biti jednako dobrih karakteristika, ili još boljih nego što je bilo izvorno (princip pružanja uslova sličnih onim izvornim ili boljim od izvornih).</p>	<p>Kontrola gradilišta od strane UZS. Jednom u toku dvije sedmice.</p>
	<p>Degradacija kopnenog staništa.</p>	<p>Gornji sloj zemljišta i ostali slojevi koji se uklanjaju biće čuvani odvojeno, za potrebe naknadnog obnavljanja. Gomile odloženog gornjeg sloja tla će biti visoke do 3 metra, i biće zaštićene od radnih aktivnosti. Takođe, vršiće se i nadgledanje ovog sloja zemljišta, kako bi se osiguralo da nema sabijanja ili zadržavanja vode na njemu.</p> <p>Upotreba GIIP u cilju smanjivanja uticaja povezanih sa prašinom i zagađenjem (npr. upotreba posuda za prikupljanje tečnosti, označenih područja sa tvrdom podlogom za snabdijevanje gorivom).</p>	
	<p>Gubitak vodenog staništa.</p>	<p>Uklanjanje kanala vršiće se van reproduktivne sezone žaba (mart - avgust) kako bi se izbjeglo uznemiravanje tokom parenja i uništavanje mrijesti ili larvi. (Dvije vrste žaba koje se nalaze u ovim kanalima prepoznate su kao prioritetne karakteristike biodiverziteta).</p> <p>Istraživanje svih kanala koji će biti uklonjeni usljed realizacije projekta vršiće se od strane ekološkog nadzornika prije čišćenja terena. Ukoliko ce nađu odrasle jedinke gmizavaca ili vodozemaca, oni se moraju bezbjedno premjestiti u odgovarajuća staništa u blizini. Postoji mogućnost da se ugroženi slatkvodni beskičmenjaci takođe nalaze u ovim kanalima. Tokom istraživanja prije čišćenja terena, obratiće se pažnja i na slatkvodne beskičmenjake, i u slučaju pronalaska prioritetnih vidova biodiverziteta oni će biti bezbjedno premješteni u odgovarajuća staništa u blizini.</p>	
	<p>Degradacija vodenog staništa.</p>	<p>Izvođenje radova na vodotocima od 15. juna do 15. oktobra, ili u ostalom dijelu godine kada je vodostaj na sličnom niskom nivou ili u vodotocima koji su u potpunosti presušili.</p>	

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

	<p>Upotreba GIIP u cilju smanjivanja uticaja povezanih sa prašinom i zagađenjem (npr upotreba posuda za prikupljanje tečnosti, označenih područja sa tvrdom podlogom za snabdijevanje gorivom).</p> <p>Detalji o specifičnim mjerama ublažavanja radi sprječavanja degradacije vodotoka navedeni su u dijelu koje se odnosi na kvalitet voda i moraju se strogo poštovati, u cilju izbjegavanja degradacije vodenih staništa i negativnog uticaja na vodene PBF vrste.</p>
Remećenje faune	<p>Istraživanje terena prije čišćenja biće izvršeno prije početka svih radova, kako bi se spriječilo da životinje prisutne u radnom području budu ubijene ili povrijeđene tokom izvođenja radova. Vršiće se provjera svih kičmenjaka, a posebno ptica gnjezdarica i gmizavaca.</p> <p>Kretanje van ustaljenih puteva biće zabranjeno gdje to bude izvodljivo. Radnici će se pridržavati radnih koridora. Primjenjivaće se ograničenje brzine, a saobraćaj će biti ograničen na postojeće i namjenske rute, kako bi se smanjilo direktno usmrćivanje i remećenje vozilima tokom gradnje. Primjenjivaće se kaznene mjere za prekršaje.</p> <p>Radovi se neće vršiti pod rasvjetom tamo gde to bude izvodljivo. Tamo gdje je osvjetljenje neophodno, vršiće se usmjereno osvjetljivanje pomoću izvora svjetlosti koji ne emituje UV svjetlost.</p>
Fragmentacija staništa.	<p>Ograđivanje će biti ograničeno na radne cjeline i povezana područja, uključujući i područja za odlaganje otpada, kako bi se osiguralo da ne dođe do fragmentacije staništa usljed aktivnosti radne snage, osim u slučaju kada se radi o mjerama zaštite vrsta, u skladu sa procjenama ekološkog nadzornika.</p>
Uticaji od strane radnika.	<p>Izvođač radova će biti u obavezi da vrši redovne aktivnosti čišćenja otpada, blata, i održavanja dijelova tokom faze izgradnje, uključujući redovno sakupljanje i prevoz otpada do deponije koju je odobrio nadležni organ lokalne samouprave.</p> <p>Privremene barijere biće korišćene za sprječavanje divljih životinja da pristupe područjima za odlaganje otpada i sličnim područjima.</p> <p>Podizanje svijesti o biodiverzitetu biće uključeno u obuku od strane Izvođača radova. Ovo će uključivati popis svih vrsta bilo zakonski zaštićenih ili navedenih kao prioritetne karakteristike biodiverziteta, uz prikazivanje fotografija, kao i zabranu lova, hranjenje tim životinjama, postavljanje zamki. Radnici će biti upoznati sa temom nacionalnih regulatornih zahtjeva, kao i aktivnostima koje se trebaju/ne bi trebale primjenjivati u određenim periodima (npr. period gniježđenja ptica) kako bi se izbjegao ili umanjio rizik od remećenja, povreda ili uginuća PBF ili zaštićenih vrsta.</p> <p>Obuka sa ciljem podizanja svijesti o biodiverzitetu imaće poseban osvrt na zmiје, posebno na strogo zaštićenog šargana. Ubijanje bilo koje zmiје od strane radnika bit će zabranjeno, a ukoliko zmiје budu trebale da se uklone sa lokacije, o tome će biti obaviješten ekološki nadzornik.</p> <p>Radnici će prijavljivati susrete sa PBF vrstama u radnom koridoru ekološkom nadzorniku.</p>
Širenje invazivnih vrsta.	<p>Ekološki nadzornik će u svojim istraživanjima obratiti posebnu pažnju na invazivne vrste. Sve identifikovane invazivne vrste (kako je navedeno u Poglavlju o uticajima) biće uklonjene.</p> <p>GIIP (npr. čišćenje opreme prije transporta na gradilište) vršiće se u cilju sprječavanja slučajnog unošenja vrsta koje nijesu prirodne.</p>

<p>Specifični uticaji na kopnene vrste (gmizavci, vodozemci, sisari).</p>	<p>Ekološki nadzornik će izvršiti istraživanje prije čišćenja terena, te ako se utvrde bilo koje PBF vrste, one će se bezbjedno premjestiti u odgovarajuća staništa.</p> <p>Ograde bi trebale biti postavljene na svim područjima za koja se zna da ih sisari koriste za prelaz preko puta. Planira se da se tokom daljih istraživanja odrede ključne prelazne tačke, ali to vjerovatno obuhvata djelove 0-2 km, 5-7.7km i 13-16km). Ograde treba da budu dizajnirane tako da spriječe pristup putu, kako velikim sisarima tako i malim vodozemcima. Primjer za ovo je prikazan na slici 21 (ESIA).</p> <p>Podzemni prolazi za male životinje kao što su vodozemci i gmizavci treba da se sastoje od cjevastih ili pravougaonih tunela dimenzija / širine 0,4-2m. Udaljenost između dva odgovarajuća i dostupna prolaza ne smije biti veća od 200 metara u prirodnim područjima ili 500 metara u poljoprivrednim.</p> <p>Svi propusti prisutni na postojećem putu biće zamijenjeni propustima koji su pogodni za divlje životinje. Ako ovi propusti imaju sezonske ili stalne vodotoke koji prolaze kroz njih, oni će biti dizajnirani da imaju izbočine kako bi se omogućio prolazak kopnenih i vodenih vrsta. Postoji mogućnost će biti potrebno postaviti dodatne propuste kako bi životinje mogle proći ispod puta na ključnim prelaznim mjestima, koja će biti identifikovana tokom budućih istraživanja. Svi mostovi će imati izbočine sa strane kako bi se omogućio prelaz kopnenim vrstama. Svi propusti će imati postavljene ograde za usmjeravanje, kako bi se životinje usmjerile dalje od puta i kroz propuste.</p> <p>Tokom izgradnje postavljaju se ograde za vodozemce (vidi sliku 20 ESIA) tako da formiraju barijeru između radnog područja i bilo kojeg staništa, pogotovo rijeka, jarka, plavnih livada i vlažnih travnjaka, gdje bi gmizavci, vodozemci i mali sisari mogli imati pristup. U području od 2 metra uz ogradu, vegetacija će biti pokošena i vrlo kratka, kako bi se stvorilo otvoreno i neprivlačno stanište za ove male životinje, što bi ih odvratilo od radnog područja. Zamke za hvatanje i premještanje životinja biće postavljene na određenim mjestima koja odredi stručnjak, a one će se prazniti svakog dana rano ujutro. Osim toga, stručnjak će istražiti pogodno stanište prije odobravanja radova i postaviti zamke na tim područjima.</p> <p>Ukoliko bude neophodno, tokom perioda migracije žaba ekspert će biti na gradilištu pri čemu će izvršiti kratko osmatranje, i rad može biti smanjen tokom večernjeg perioda u toku migracije. Tim zadužen za komunikaciju sa lokalnim stanovništvom objasniće svrhu ograde stanovništvu. Biće pripremljeni flajeri sa informacijama.</p>
<p>Specifični uticaji na slijepu miševu.</p>	<p>Svako drvo prečnika preko 100mm treba biti provjereno od strane ekološkog nadzornika prije uklanjanja, u cilju pronalaženja eventualnog prisustva legla slijepih miševa. Ukoliko se pronađu slijepi miševi, leglo će ostati netaknuto sve dok ih slijepi miševi ne napuste. Sva posječena stabla sa potencijalom da pruže stanište slijepim miševima (tj. drveće sa odgovarajućim šupljinama) ostavlja se na zemlji 24 sata kako bi slijepi miševi mogli da se premjeste. Izbjegavati sječ u stabala u periodu između aprila i avgusta, gdje to bude izvodljivo.</p> <p>Upotreba izvora svjetlosti koje nije UV na radnim mjestima, skladištima i stalnim objektima kako bi se izbjeglo privlačenje noćnih insekata i slijepih miševa koji se njima hrane.</p> <p>Postavljanje kutija za slijepu miševu unutar odgovarajućeg staništa, kao mjera ublažavanja za gubitak lokacija pogodnih za legla slijepih miševa.</p>

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

		<p>Ako su prekinuti koridori staništa, neophodno je identifikovati ključne lokacije za ponovno sađenje kako bi se zadržale migratorne rute, zasaditi biljke veće visine kako pi prelazi slijepih miševa bili dovoljno visoko iznad odvijanja saobraćaja, ukoliko je prikladno. Ukoliko se rute nalaze u blizini prekinutih koridora, potrebno je obezbijediti odgovarajuće infrastrukturne elemente duž prekinutog dijela koridora, na mjestima gdje je to praktično, kako bi se osiguralo da slijepi miševi mogu izbjeći prekinute koridore i tako izbjeći potencijalne udare.</p> <p>Upotreba izvora svjetlosti sa usmjerivačima ka tlu, obzirom na prilično nerazvijenu prirodu u projektnom području.</p> <p>Ponovno sađenje drveća duž puta na područjima koja iziskuju obnovu staništa, a posebno u zonama od ključne važnosti za slijepu miševu (0-2km, 13-16km)</p>	
	Specifični uticaji na ribe.	<p>Mjere za ublažavanje predložene u cilju sprječavanja degradacije vodenih staništa za fazu izgradnje i fazu eksploatacije biće od važnosti da se spriječe negativni uticaji na riblje vrste, tj. na kritično ugroženu evropsku jegulju.</p> <p>Kako bi se spriječili negativni uticaji na evropsku jegulju, neophodno je izbjegavati blokade vodotoka tokom izgradnje. U zavisnosti od radova u kanalu, ovo može uključivati i kopanje obilaznih kanala kako bi se omogućio protok vode ili postavljanje privremenih ribljih staza kako bi se omogućio nastavak prolaska na vodotocima koji nijesu potpuno presušili za vrijeme izgradnje (od 15. juna do 15. oktobra).</p>	
Društvena pitanja			
Plan upravljanja radom i radnim uslovima	Smanjenje rizika po radnike (Plan upravljanja radom i radnim uslovima).	<p>UZS će od Izvođača radova zahtijevati da izradi i sprovodi Plan upravljanja radom i radnim uslovima (LWCMP) sa zahtjevima i ciljevima u vezi sa zapošljavanjem radnika iz lokalnog područja, kako bi se lokalno zapošljavanje podiglo na najviši nivo.</p> <p>Plan upravljanja radom i radnim uslovima će uključivati i politiku lokalnog sadržaja, koji će uključivati zahtjeve za dobavljanje dobara i usluga od lokalnih preduzeća.</p> <p>Lokalne zajednice će biti informisane o predstojećem zapošljavanju za Projekat i to će biti obuhvaćeno Planom uključivanja zainteresovanih strana (SEP).</p> <p>Plan za upravljanje radom i radnim uslovima potrebno je da uključi Plan radova, zasnovan na definisanju ključnih opasnosti, i osigurati odgovarajuće planiranje pripravnosti i odgovora na hitne slučajeve.</p> <p>Plan za upravljanje radom i radnim uslovima treba takođe da uključi minimum obuke za podizanje svijesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opis značajnih rizika po zdravlje, bezbjednost i životnu sredinu i uticaja u vezi sa njihovim radnim aktivnostima; - Mjere za ublažavanje neželjenih posljedica koje treba sprovesti prilikom obavljanja određenih aktivnosti; - Implementacija relevantnih planova. <p>Projekat se obavezuje da će osigurati konkurentnu i pravednu naknadu. Uslovi zapošljavanja i uslovi rada biće jasno saopšteni zaposlenima, uključujući dužinu ugovora, radno vrijeme, prekovremeni rad, plate i beneficije, nadoknade, pauze i odredbe za odsustvo.</p>	Plan upravljanja radom i radnim uslovima Izvođača radova treba biti pregledan i odobren od strane UZS i ovo bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.

Tranša 3 ESIA dokumentacija za javni uvid / FW-CESMP

		<p>LWCMP će takođe uključiti politiku ljudskih resursa (HR) koja će imati jasne detalje o ugovornim periodima radnika, tako da oni mogu na odgovarajući način da se pripreme za prestanak njihovog zaposlenja. Ugovori će jasno opisati prava radnika i oni će biti upoznati sa načinom pristupa žalbenom mehanizmu.</p> <p>U okviru Projekta će biti implementirane komercijalno razumne mjere kako bi se osiguralo da Izvođači radova budu ugledna preduzeća, sa uspostavljenim sistemima upravljanja, odnosno kako bi se osiguralo da djeluju u skladu sa HR politikom projekta.</p> <p>Izvođač radova će se pridržavati: Vodiča Svjetske banke za upravljanje rizicima od štetnog uticaja na zajednice iz privremenog priliva radnika na rad, 2016., Napomene dobre prakse o rješavanju rodno zasnovanog nasilja u finansiranju investicionih projekata koje uključuju glavne građevinske radove (Svjetska banka), 2018, Addressing Gender Based Violence and Harassment, Good Practice Note for the Private Sector, IFC, EBRD, CDC, (draft, 2019), i Napomene dobre prakse u vezi sa upravljanjem Izvođačima radova u oblasti zaštite životne sredine i socijalnog učinka, ICF 2017.</p> <p>Postojeće Kodeks ponašanja, obuka i disciplinski postupak za radnike, koji će regulisati njihovo ponašanje i interakcije sa lokalnim zajednicama.</p> <p>Biće jasni uslovi zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu u ugovorima podizvođača i radnika.</p> <p>Redovno će se vršiti kontrole svih gradilišta i prostora za smještaj, kako bi se provjerila djelotvornost strategija prevencije i kontrole. Tu će biti uključeni i Izvođači radova i podizvođači.</p>	
Plan i postupci zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu	Smanjenje rizika i ozbiljnosti potencijalnih nezgoda u vezi sa zdravljem i bezbjednosti tokom Projekta (Plan zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu).	Izvođač radova će izraditi odgovarajući OHS Plan upravljanja i relevantne postupke, koji će između ostalog uključivati: i) Specifične procjene rizika aktivnosti (uključujući sve teme u vezi sa EHSS); ii) Specifične procedure i operativne kontrole za smanjivanje rizika i uticaja na najmanju moguću mjeru; iii) Obuke i kompetencije osoblja; iv) Planiranje u slučaju vanrednih situacija; v) Uslovi dobara (voda, sanitarne mjere, itd.); vi) Izvještavanje o incidentima i sprovođenje istrage; vii) Sigurnosnu opremu; viii) Pitanja u vezi sa kontrolom saobraćaja; ix) Pitanja u vezi sa zdravljem i bezbjednosti zajednice.	EPRP Izvođača radova treba biti pregledan i odobren od strane UZS i ovo bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.
Plan pripravnosti i odgovora na hitne slučajeve (EPRP)	Osigurava resurse i koordinaciju za sprječavanje ili upravljanje nesrećama i vanrednim situacijama (EPRP).	<p>Izvođač radova će izraditi Plan pripravnosti i odgovora na hitne slučajeve koji u najmanjoj mjeri treba da pokriva sljedeće teme: saobraćajne nezgode, požar u pojasu puta, slučajevi zagađenja i sve druge teme koje su identifikovane tokom detaljnog planiranja.</p> <p>Izvođač radova će izvršiti procjenu lokalnih zdravstvenih ustanova i (u koordinaciji sa nadležnim zdravstvenim organima kako bi se osiguralo da nema prekoračenja kapaciteta) izraditi plan za njihovu upotrebu u slučaju nesreće/hitne situacije. Ovi detalji će biti obuhvaćeni u okviru EPRP.</p> <p>EPRP će biti uspostavljen za potrebe Projekta, prije početka izgradnje. To će uključivati mjere i postupke za upravljanje bilo kojim hitnim slučajevima vezanim za saobraćaj i transport. Odgovarajući detalji će se dijeliti i o njima će se razgovarati sa lokalnim zajednicama i lokalnim pružaocima usluga, prema potrebi.</p>	EPRP Izvođača radova treba biti pregledan i odobren od strane UZS i ovo bi trebalo izvršiti prije početka izvođenja radova.